

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ПЕДАГОГІЧНА ФІЛОСОФІЯ БАТЬКІВСТВА

підготовки магістра

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «Педагогічна філософія батьківства» підготовки магістра

Розробники: Гавриш Н.В., професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Семенов О.С.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

проф. Семенов О.С.

1. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	А Освіта, А2 Дошкільна освіта, Дошкільна освіта другий (магістерський)	Вибіркова
Кількість годин/ кредитів 120/4		Рік навчання – 2
		Семестр – 3
		Лекції – 10 год.
ІНДЗ: немає		Практичні – 14 год.
		Самостійна робота – 88 год.
		Консультації – 8 год.
ІНДЗ: немає	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання	Українська	

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	А Освіта, А2 Дошкільна освіта, Дошкільна освіта другий (магістерський)	Вибіркова
Кількість годин/ кредитів 120/4		Рік навчання – 2
		Семестр – 3
		Лекції – 4 год.
ІНДЗ: немає		Практичні – 6 год.
		Самостійна робота – 94 год.
		Консультації – 16 год.
ІНДЗ: немає	Форма контролю: <u>залік</u>	
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача

Гавриш Наталія Василівна

Науковий ступінь – доктор педагогічних наук

Вчене звання – професор

Посада – професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Контактна інформація – [Havrysh Nataliia@vnu.edu.ua](mailto:Havrysh.Nataliia@vnu.edu.ua)

Дні занять – <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

Силабус освітнього компонента «Педагогічна філософія батьківства» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти другого (магістерського) рівня. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитно трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Освітній компонент спрямований на вивчення сутності сучасного батьківства, педагогічних засад його становлення, гуманістичних принципів взаємодії дорослого з дитиною, а також формування готовності майбутніх педагогів до співпраці з батьками в умовах освітнього закладу та сім'ї. Основна увага приділяється:

- аналізу історичних, культурних і соціальних засад батьківства;
- вивченню філософських концептів сімейного виховання й дитинства;
- усвідомленню ролі батька й матері у формуванні особистості дитини;
- дослідженню педагогічної відповідальності та етичних засад батьківства;
- практиці взаємодії педагогів і сім'ї у контексті партнерської педагогіки;
- розвитку вмінь організовувати педагогічну підтримку батьківських практик;
- формуванню здатності педагога до просвітницької діяльності з батьками.

Набуті компетентності сприятимуть усвідомленню цінності батьківства як основи гармонійного розвитку дитини, формуванню професійної готовності майбутніх педагогів до взаємодії з родиною, впровадженню сучасних гуманістичних моделей родинного виховання та підтримці педагогічної культури батьків.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента – формування у здобувачів здатності до розуміння сучасної педагогічної філософії батьківства, її гуманістичних засад, ролі сім'ї у вихованні дитини та підготовка майбутнього педагога до професійної підтримки і педагогічної взаємодії з батьками в освітньому середовищі та родині.

Знання та уміння, отримані під час вивчення дисципліни, дозволять здобувачам усвідомити сутність сучасних концепцій батьківства, особливості становлення батьківської педагогічної культури, принципи гуманістичного виховання дитини в умовах сім'ї. Вивчення освітнього компонента сприятиме формуванню готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до конструктивної взаємодії з батьками, здійснення педагогічної підтримки родинного виховання, забезпечення партнерського підходу «педагог – батьки – дитина».

Завданнями курсу є:

- підготовка майбутніх фахівців до глибокого розуміння ролі сім'ї та батьківства в розвитку дитини дошкільного віку;
- формування здатності аналізувати філософські, культурні та соціально-педагогічні концепції батьківства;
- ознайомлення з сучасними моделями родинного виховання та їх впливом на розвиток особистості дитини;
- розвиток готовності майбутніх педагогів до етичної, психологічної та педагогічної взаємодії з батьками;
- формування вмінь надавати педагогічну підтримку батьківству, сприяти розвитку педагогічної культури батьків та реалізації принципів партнерської педагогіки в умовах закладу дошкільної освіти.

3. Softskills

Soft skills: системне, аналітичне та критичне мислення (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі); дитиноцетризм у роботі вихователя (сприймання дитини як цінності, розуміння її потреб та швидкий підбір оптимальних педагогічних рішень для їх задоволення); комунікативні навички (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу); навички командної роботи (здатність до роботи з оточуючими людьми, до ведення переговорів, до досягнення компромісів); лідерство (здатність очолити групу, вести її за собою, нести відповідальність за колективну діяльність, у т.ч. за невдачі); креативність (потреба у творчості та естетичний смак); адаптивність та крос-функціональність (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах); емоційний інтелект (здатність розпізнавати емоції у себе та інших людей, розуміння причин зміни емоційного стану, здатність приборкувати емоції).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, Office 365), розповідь, пояснення, бесіда, модеративний семінар, робота з підручником/книгою, робота з інтернет-джерелами, робота з навчально- методичними й науково-інформаційними джерелами;

наочні: ілюстрування, демонстрування, спостереження;

практичні: розв'язування задач/кейсів, вправи, дослідні роботи, завдання, звіти, проект, проблемне навчання.

3. Структура освітнього компонента

Таблиця 3
Денна форма

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форми контролю/ бали
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Дитина і дитинство в сучасному світі: нові реалії та виклики						
Тема 1. Феномен сучасного дитинства. покоління Alpha. Цифрове дитинство.	17	2	2	12	1	УО/ДС 20
Тема 2. Ставлення до дітей і дитинства на різних етапах історії цивілізацій. Сучасні гуманістичні підходи. Концепції розвитку дитини.	17	2	2	12	1	ТР/ РЗ/К 10
Тема 3. Батьки: виклики та очікування. Образ батька і образ матері.	17	2	2	12	1	ТР/ РЗ/К 10
Тема 4. Батьківство у різних культурних моделях. Соціально-психологічні трансформації ролей. Криза батьківства	17		2	13	2	ТР/ РЗ/К 10
Тема 5. Дитячо-батьківські стосунки: гострі кути виховання. Батьківська компетентність.	18	2	2	13	1	ТР/ РЗ/К 10
Тема 6. Типологія батьківства: типи, моделі, практики. авторитарне / демократичне / ліберальне гіперопіка, занедбання, змішаний тип сучасні наукові типології батьківська компетентність	16	2	2	13	1	УО/ДС 20

Тема 7. Дитячо-батьківські стосунки: гармонія і конфлікт. деструктивні та конструктивні взаємодії; кризи віку і кризи сімейної системи; партнерська педагогіка	18		2	13	1	ТР/ РЗ/К 20
						Бал
Всього годин / балів	120	10	14	88	8	100

Таблиця 4
Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форми контролю/ бали
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Дитина і дитинство в сучасному світі: нові реалії та виклики						
Тема 1. Феномен сучасного дитинства. покоління Alpha. Цифрове дитинство.	19	2		13	2	УО/ДС 30
Тема 2. Ставлення до дітей і дитинства на різних етапах історії цивілізацій. Сучасні гуманістичні підходи. Концепції розвитку дитини.	17		2	14	3	
Тема 3. Батьки: виклики та очікування. Образ батька і образ матері.	18	2		13	3	
Тема 4. Батьківство у різних культурних моделях. Соціально-психологічні трансформації ролей. Криза батьківства	16			14	2	
Тема 5. Дитячо-батьківські стосунки: гострі кути виховання. Батьківська компетентність.	17		2	13	2	ТР/ РЗ/К 30
Тема 6. Типологія батьківства: типи, моделі, практики. авторитарне / демократичне / ліберальне гіперопіка, занедбання, змішаний тип сучасні наукові типології батьківська компетентність.	18			14	2	
Тема 7. Дитячо-батьківські стосунки: гармонія і конфлікт. деструктивні та конструктивні взаємодії; кризи віку і кризи сімейної системи; партнерська педагогіка	17		2	13	2	ТР/ РЗ/К 40
						Бал
Всього годин / балів	120	4	6	94	16	100

Примітки:

*Office 365 – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті в дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

**Форми контролю:* УО – усне опитування, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

4. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів освіти включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять, яка передбачає, зокрема, конспектування наукової і навчальної літератури, підготовку доповідей та рефератів, круглих столів, презентацій. Ефективність самостійної роботи здобувача освіти викладач виявляє на практичних (семінарських) заняттях, під час тематичного опитування, перевірки конспектів, рефератів тощо та відображає в загальній оцінці за тему і змістовий модуль. Кожна з визначених тем містить питання для додаткового, самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи оголошуються викладачем під час проведення практичних занять. Загалом, основне коло самостійної роботи здобувача освіти буде стосуватись наступних питань та завдань.

Таблиця 5

№ з/п	Тема
1	Підготувати аналіз психологічних і соціальних характеристик покоління “Які вони — сучасні діти?”. На основі аналізу підготувати презентацію за одним з аспектів теми. Скласти портрет сучасної дитини на основі вивчення психологічних праць. Опрацювати реальні описи, кейси, спрямовані на вивчення психологічних особливостей дітей (геймери, агресивні, демонстративні тощо).
2	Здійснити аналіз психологічних і соціальних характеристик покоління та за результатами аналізу підготувати есе. Підготуватися до практичного заняття у формі круглого столу з теми “Які вони — сучасні діти?”. Розв’язання задач з метою розуміння дитячих потреб і особливостей раннього розвитку. Підготувати виступ за результатами опрацювання наукових матеріалів Маслоу, Монтесорі, Грінспена. Підготовка до обговорення теми «Потреби і ризики сучасного дитинства». побудувати «піраміду потреб» дошкільника; описати ризики незадоволення потреб; кейс «дитина з цифровою залежністю».
3	Підготовка есе на тему «Батьки і діти в сучасному суспільстві: соціальні ролі, трансформація сімейних ролей». Перегляд кінофільмів з метою аналізу медіа-образів батьків і батьківства, типів сімей, дитячо-батьківських стосунків. Підготовка аналітичних висновків у письмовому вигляді.
	“Типи батьківства”: розбір типологій на прикладі реальних педагогічних ситуацій. Письмова робота : аналіз кейсів з аналізом типів батьківства. Підготовка образів материнства та батьківська в живописі українських художників та зарубіжних митців. Письмова робота з аналізу типів сім’ї, стилів батьківства та прогнозування наслідків. аналіз реклами або блогів; Знайти «ідеальних» та «антигероїв» батьків у медіа; Кейс «батьки, які не мають часу». розподілити описані кейси за типом батьківства; змодельовати педагогічну взаємодію; письмово пояснити наслідки стилю виховання для дитини.
5	Аналіз педагогічних помилок батьків. Що породжує виховні “гострі кути”: авторитарність, травматичне виховання, дистанція у стосунках. Підготовка рефератів та презентування їх у студентському колі.
6	Тренінгові форми взаємодії у напрямі комунікації “педагог — батьки — дитина”. Підготовка виступу про партнерську педагогіку, труднощі взаємодії з різними типами дітей, про професійну позицію педагога з прикладами та презентацією.

7	Тренінг з вправлення у способах розв'язання конфліктних ситуацій «Дитина у конфліктах виховання» : шляхи конструктивної взаємодії, вміння бачити “позицію дитини” навички педагогічної підтримки. Написання есе щодо перспектив свого батьківства «Може бути і ніколи: правила в моєму батьківстві»
---	---

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Загальна оцінка за ОК складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен модуль: поточне оцінювання (аудиторні заняття); самостійна та індивідуальна роботи впродовж семестру. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. Наприкінці вивчення навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю є залік. Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом.

Поточний контроль здійснено під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема усне опитування, захист проєктів, експрес-контроль (тестування), перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем тощо. Максимальний бал за кожен з форм роботи – 10 балів. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. Сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати **100**.

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Таблиця 6

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
10	Оцінюється робота здобувача освіти, який глибоко оволодів вузловими питаннями по темі. Системно, усвідомлено використовує освітню інформацію. Встановлює причинно-наслідкові зв'язки між окремими змістовими блоками. Вільно орієнтується і використовує необхідний категорійно-понятійний апарат при розкритті проблеми. Вміє застосовувати отримані знання та вміння у практичних ситуаціях.
7,5	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який загалом цілісно, усвідомлено оволодів матеріалом, необхідним для практичної діяльності. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній. Аргументація при відповідях на питання, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо занижені. Відчуває труднощі при виконанні поставленого завдання у змінених умовах, у новому середовищі.
5	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який фрагментарно, несистемно відтворює інформацію. Наводить лише окремі складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку. Потребує постійного методичного супроводу під час виконання освітніх завдань. Важко пристосовується до нових умов середовища.
2,5	Оцінюється робота здобувача освіти, який необхідним категорійно-понятійним апаратом не володіє. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання або практичного завдання, відповідає не по суті. Намагається пристосуватись до умов середовища, проте поверхнево володіє методами та технологіями.

0	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
---	---

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

Політика викладача щодо здобувача освіти (щодо відвідування занять): Пропущення лекційних та лабораторних занять дозволяється лише за наявності поважної причини. Через об'єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, форс-мажор, працевлаштування за фахом тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням можливостей електронних курсів на платформі Office 365 (Microsoft Teams) за погодженням із викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності: жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Пропущені лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, здобувач освіти відпрацьовує згідно з графіком консультацій шляхом тестового контролю та виконання передбаченого програмою творчого завдання. Дедлайн відпрацювання пропущеного заняття – до закриття змістового модуля згідно розкладу. Також пропущені заняття можуть бути відпрацьовані шляхом зарахування результатів неформальної та інформальної освіти.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з поточного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання. Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах, а також сертифікати, отримані за участь у конференціях, семінарах, тренінгах, підвищеннях кваліфікації, наукові публікації (тези, статті), тематика яких відповідає змісту освітнього компонента (окремій темі чи змістовому модулю) і дозволяє набрати здобувачу освіти певну кількість балів (10 балів за 1 публікацію; за сертифікат зі вказаною кількістю годин зараховуються бали за відповідну кількість аудиторних годин). Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання. Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті відбувається відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Він

проводиться у формі семестрового заліку та полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компонента на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних занять, самостійної роботи. Модульні контрольні роботи не плануються і не проводяться.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Основна:

1. Маценко Л. М. *Педагогіка сімейного виховання : підручник / навчальний посібник* — Київ : ЦП «Компринт», 2019. — 376 с. ISBN 978-966-929-078-6 [ZNU Files](#)
2. Демиденко Т. М. *Педагогіка родинного виховання* — [Електронне видання]. 2017. [Eprints CDU](#)
3. Котирло Т. В., Щербина Д. В. *Освіта і просвіта батьків, членів родин: практичний посібник* — Київ : ПООД ім. Івана Зязюна НАПН України, 2019. — 219 с. [Цифрова бібліотека НАН України](#)
4. Федяєва В. Л. *Сімейне виховання в історичній ретроспективі (друга половина XIX – XX століття): монографія* — Херсон : РІПО, 2010. — 348 с. ISBN 978-966-2919-23-3 [Економіка та управління](#)
5. Любар О. О. *Сім'я і родинне виховання в Україні з найдавніших часів до XIX ст.* — навчально-методичний матеріал. (Електронний ресурс) [elibrary.kdpu.edu.ua](#)
6. *Історія педагогіки та освіти в Україні / За заг. ред. П. Г. Лузана, О. В. Васюк* — Київ : НУБіП України, 2010. — 400 с. [ebooks.znu.edu.ua](#)
7. Домбровська Я. М. *Педагогіка. Історія педагогіки* — Переяслав (Київ. область) : 2021. 222 с.

Додаткова:

8. Курінна С. В. Педагогічна філософія батьківства у змісті професійної підготовки майбутніх педагогів. *Гуманітарний вісник педагогічного університету*, 2025.
9. Галян О. І. Психологічний контекст культури батьківства. *Психологія і суспільство*, 2024.
10. Бужина І. В. Сімейне виховання як чинник становлення особистості дитини в Україні. *Педагогіка та психологія*, 2022.
11. Барчі Б. М. Родинне виховання як умова соціалізації дитини дошкільного віку. *Науковий вісник НУОУ*, 2024.
12. Ткачук Т. Сімейно-орієнтована модель виховання дітей дошкільного віку: сучасні підходи. *Педагогічний альманах*, 2021.
13. Радченко Г. Педагогічні умови формування культури батьківства в освітньому процесі ЗДО. *Наукові записки НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 2020.
14. Кондратюк О. Взаємодія закладу дошкільної освіти з родиною у контексті партнерської педагогіки. *Педагогічний дискурс*, 2021.